אור לשמים — מטות

וידבר משה אל ראשי המטות וכו' (ל, ב). נ"ל דאיתא בזוה"ק (ח"א קכב:) מאן דזעיר הוא רב ומאן דרב הוא זעיר, נמצא צריך האדם להשפיל דעתו לפני המקום ב"ה, ובד"ז ילך כל הימים ואז ישכיל ויצליח, כי הוא דרך סלולה לעבודתו ית"ש, להדבק במדותיו כתיב - כי כמו שהשי"ת ברא והמציא עולמו יש מאין ברצונו הטוב והפשוט כמו כן ההולכי' בדרכיו ע"י מדת אין שבקרבם ומסתכלים תמיד בקטנותם עי"ז יכולים להוריד שפע מבחינת אין מזל לישראל (שבת קנו.). וזפ"ה וידבר משה אל ראשי המטות, פירוש שהם ראשים ואעפ"כ הם בחי' מטות, שהם נבזים ושפלים בעיניהם, ומדריגה זאת למד משה לכל בני ישראל שילכו תמיד בד"ז:

עוד נ"ל, ומקודם נפרש הפסוק (דברים ד, לא) כי אל רחום ה' אלהיך וכו', כי כבר פירשנו המשנה (אבות פ"ד מכ"ב) בעל כרחך אתה נוצר, כי השי"ת ברוב רחמיו הבטיחנו כשנתפלל לפניו כסדר הזה ונזכיר לפניו הי"ג מדות של רחמים שאינן חוזרות ריקם (ר"ה יז:), הגם שלא יהיה התפלה כל כך בבהירות כראוי אעפ"כ יקיים לנו הבטחתו, וזה בעל כרחך אתה נוצר - דהיינו שנשיג מבחינת נוצר מי"ג מדות של רחמים יהיה איך שיהיה יעשה לנו כמו שהבטחתנו.וז"פ כי אל רחום, פירוש שיומשך מי"ג מדות לבחינת הוי"ה ב"ה עמודא דאמצעותא, ואח"כ לבחינת מלכות, וזהו אלהיך, ואז יהיה לא ירפך ולא ישחיתך ולא יהיה שום חוסר לישראל.והנה כתיב (במדבר כד, ז) יזל מים מדליו, פירוש שהמשכת השפע ממקורו הוא כבחינת דלי שהוא מושך ממקור מים חיים, והוא רזא דוא"ו עמודא דאמצעיתא, ודרך הוא"ו שהוא מושך עוד וא"ו סוד יעקב ויוסף כמו שכתוב (בראשית לז, ב) אלה תולדות יעקב יוסף, והוא"ו יש לה ראש למעלה רומז שמושכת שפע מהמקור עד למטה, ויש עוד בחינת וא"ו שאין לה ראש רומז ליסוד עיבור. ומשה רבינו ע"ה כל מגמתו ועבודתו הי' להעלות כל העולמים שיהיו בבחינת גדלות, והמשיך מוחין לבחינת וא"ו שיהיה לה ראש ועי"ז תוכל להוריד שפע.וזפ"ה וידבר משה, דבר הוא לשון הנהגה והמשכה, פירוש שמשה רבינו ע"ה המשיך בחי' ראש למטות, הוא רזא דוא"ו שאין לה עדיין ראש כמו מטה שהוא משוך, המשיך בחינת ראש לבחינת וא"ו ושיהי' עליות עולמות עד א"ס ב"ה. לבני ישראל לאמר, פירוש ע"י שיהי' לישראל אמירה ונחת רוח ויהיה להם כל טוב, עי"ז יוכל להיות עליות עולמות. זה הדבר אשר צוה ה', פירוש זה הדבר נקרא הצדיק העובד בד"ז שזכרנו לעיל, ולזה נקרא הצדיק זה הדבר על שם שכל מגמתו לגלות אלהותו ית"ש בעולמות התחתונים, וזה הדבר הוא לשון גילוי, אשר צוה ה' - פירוש שהוא מושל ביראת אלהים ויגזור אומר ויקום.וזפ"ה אלף למטה אלף למטה (במדבר לא, ד), כי חו"ב רומזים למוחין קדושין, וזה אלף אלף ב' פעמים, רומז לאל"ף חכמה אל"ף בינה, ולזה כתיב למטה ב' פעמים - רומז לרזא דוא"ו ומשך הוא"ו. לכל מטות ישראל, רומז למלכות קדישא אשר שם נתאספו כל השפעות וכל הברכאין קדושין ותתן טרף לביתה (משלי לא, טו). תשלחו לצבא, לשון המשכה, פירוש שתמשכו לצבא - בשביל ישראל שיהיו נקראים צבאות ה', ויהיה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט, ג):

וידבר משה אל ראשי המטות וכו' (ל, ב). ויש לדקדק דהול"ל אל נשיאי ישראל כמו בכל מקום קורא אותם נשיאים. וגם ה"א של המטות לכאורה הוא מיותר. ונ"ל שמרומז בזה הפסוק סוד השתחויה המוזכר בכתבי האר"י ז"ל כי במה שאדם כופף ראשו למטה הוא ממשיך מוחין קדושין מעולמים העליונים שנק' חב"ד להמשיך חסדים בעולם התחתון וכדי להעלות ניצוצין מתתא לעילא, וזה סוד עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה (ברכות כח:), כי ח"י חוליות רומז לג' ווי"ן של שם ע"ב (פרדס של"א פ"ח) שורש החסדים.וזה פירוש וידבר משה, משה הוא סוד הדעת (זח"ב רכא.), אל ראשי המטות, יו"ד של ראשי וה"א של המטות רומזים על חו"ב, ובזה שהוא מטה ראשו למטה סוד השתחוויה צריך להמשיך אורות עליונים שנקראים מוחין, וכשקם הוא מעלה הניצוצות מתתא לעילא, וז"פ לבני ישראל לאמר - כי הניצוצות נקראים בשם בני ישראל, לאמר - שיהיה להם נייחא שיתעלו למעלה לשרשם ודו"ק:

אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לא, ד). נ"ל דהנה כתיב אלוף חכמה אלוף בינה, מבואר על פי דברינו שפירשנו כבר, שהעיקר הוא להמשיך מראשית עליון עד מדריגה התחתונה, והעבדות הצדיקים הוא כן ועושים זאת תמיד, ומי שהוא דבוק אצל הצדיק הגם שהוא בעצמו אינו יכול לעשות זאת אבל הצדיק ממשיך עליו כל הנ"ל. וזפ"ה אלף למטה אלף למטה, רומז לאלוף חכמה אלוף בינה, דהיינו הצדיק ממשיך משם עד מדריגה התחתונה לכל מטות ישראל. תשלחו לצבא - הצדיק ממשיך לכל אחד שיהיה בבחינת איש צבא, כי בעת שהלך הרע מהאדם אז בעת ההוא היצר הרע מחליש האדם לבלתי נתון להעלות עצמו, וצריך האדם להיות בהעת ההוא לאיש גבור חיל לבלתי שמוע אליו, וזה תשלחו לצבא -

שיהי' כל איש ואיש צבא, כי השי"ת נקרא צבאות ואנחנו בני ישראל הם אנשי הצבא דיליה, ואיתא בזוהר (ח"ג ערד:) יו"ד רישא דחרבא, תרין פיפיות תרין ההי"ן, וא"ו גופא דחרבא, ואנחנו בני ישראל מקושרים בהוי"ה ב"ה וזאת הוא כלי זיין שלנו:

ממחציתם תקחו וכו' (לא, כט). נ"ל כי קודם החטא פי' שני מאורות הגדולים שניהם שוים, ואחר מיעוט הירח אין שום דבר שיהיה בתכלית השלימות, וכמו כן האדם הגם שהוא צדיק וישר ועוסק בתורה אעפ"כ צריך להיות בעיני עצמו שאינו עדיין בתיקון, והאדם ההולך בדרך שזכרנו והוא שפל בעיני עצמו זוכה לאור התורה הקדושה וליחוד עליון, ויכול להשפיע שפע לכל העולמות, כי השפע הולכ(ו)ת ע"י הצדיק הנ"ל.וז"פ(ה) הגמרא (ע' יומא יט:) ודברת בם ולא בדברים בטלים, באם שעיקר דיבורך יהיה בהתורה וביחוד עליון, אז ולא דברים בטלים - אז מה שתדבר לטובת ישראל ותתפלל עליהם לא יבוטל שום דבר רק הקב"ה יקיים וישפיע שפע לבני ישראל על ידך.וזפ"ה ממחציתם תיקחו, שהוא בבחינת מחצית שאינו עדיין בתיקון שלם בעיני עצמו. תקחו לשון לקח טוב (משלי ד, ב) מורה על אור התורה כנ"ל. עוד תקחו לשון יחוד, כמו שכתוב (דברים כד, א) כי יקח איש. עוד תקחו, כמדבר אל בני ישראל - שתקחו שפע ההולכ(ו)ת ע"י הצדיק שהוא בבחינת מחצית. וז"פ מחצית השקל, דהיינו מי שהוא בבחינת מחצית, השקל - הוא נוטל שפע ממקור השפע ומשפיע לכל העולמות לשון מישקל שקל.ונתת לאלעזר הכהן תרומת ה', כי הצדיק המשפיע נקרא כהן איש חסד (ע' זח"ג קמה:), ומגודל רחמנותו הוא רוצה להשפיע לכל, אבל העיקר להשפיע לזרע ישראל עם קדושו ואין לזר אתם כלום, וצריך להרים השפע למעלה, וז"ס פריסת המוצ[י]א כמבואר בדברינו בליקוטים (עמ' שמ"ב). וז"פ ונתת לאלעזר הכהן, מורה על צדיק כנ"ל. וצריך ליזהר שלא יונקו הקליפות ח"ו מהשפע הנ"ל, וזה מרומז בתיבת תרומת ה' - שהשפע תהיה בהתרוממות:

וחמורים אחד וששים אלף (לא, לד). נ"ל דקאי על הצדיק העובד השי"ת, ואיתא בגמרא (ברכות כב.) שצ"ל מחמיר על עצמו ומיקל לאחרים, פירוש שבזה שהוא מחמיר על עצמו, הגם שהוא מוסיף בעבדות השי"ת אעפ"כ אינו מאמין בעצמו ומחמיר על עצמו וממעט בתענוג ועושה מיש אין בשביל להקיל לאחרים - כדי להקיל מעל ישראל עול ושיעבוד גליות, ועי"ז זוכה להשיג מדת אין. וזפ"ה וחמורים, דהיינו כנ"ל שמחמיר על עצמו ומיקל לאחרים, אחד וששים אלף - זוכה להשיג מדת אין שמספרו אחד וששים:

בנו לכם ערים לטפכם וכו' (לב, כד). ונקדים לפרש הפסוק (דברים ח, ב) לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, דהנה כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין פירש הפ' (חגיגה יד.) כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נברא מלאך וכו', והקשה מה רבותא שמשבח להקב"ה בזה, ותיר(ו)ץ דהנה השי"ת ב"ה נעלה ומרומם אין לו שום תואר ותמונה כלל, ומה שמצינו בתנ"ך י"ד ה' עיני ה' ודומיהן, זה רומז על נשמות ישראל שהם איברי השכינה כביכול. וז"פ הגמרא כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, רומז על הצדיקים, נברא מלאך, והכל ניחא, עכ"ד.ובזה יבוא לבאר הפסוק לא על הלחם לבדו, כי כוונת האדם והמשכו צ"ל למעלה מהזמן ולא להיות משוקע בטבע חלילה, ואיתא בסידור האר"י זללה"ה (שחרית דשבת) מ"מכון ש"בתו ה"שגיח (תהלים לג, יד) ר"ת משה, פירוש דבריו - שהשי"ת מסר השגחתו שיהיה ע"י הצדיק, והנהגות העולם יהי' על ידי הצדיק, לא כאשר דימו זרים שהעולם בטבע נוהג חלילה, וחלילה לחשוב כן רק להאמין שהשגחתו מאתו ית"ש ויתן הנהגות העולם להצדיק שבדור. וז"פ לא על הלחם לבדו, כי כשאדם חושב הצטרכותו מהטבע נק' לחם לבדו, שהוא לבד, כי טבע עבידא דבטלי, וכשכוונתו הוא למעלה מהזמן נקרא לחם מן השמים, וזה הורה לנו התורה הקדושה, לא על הלחם לבדו יחיה האדם - דהיינו שלא להיות משוקע בהטבע, רק כי על כל מוצא פי ה' נקרא הצדיקים, יחיה האדם - משם נמשך לאדם פרנסתו.וזפ"ה בנו לכם ערים לטפכם, שתראו להמשיך משורש בינה שלכם ותהיו בבחי' למעלה מהזמן, ולהיות בבחי' שמכל דיבור שלכם יהא נברא מלאך, וזה מרומז בתיבת ערים לשון עיר וקד[י]ש (דניאל ד, י), ועי"ז נזכה שיתגלה לנו במהרה שער הנבואה, כי דבר הנבואה הוא שהשי"ת ב"ה הופיע אורו ית"ש בפי הנביא וזה נקרא פה וכנ"ל, וזה בנו לכם ערים לטפכם - ע"י שתעשו כנ"ל תזכו שיגלה לכם שער הנבואה, וזה מרומז בתיבת לטפכם, כמו תטוף מילתי (איוב כב, כט). וגדרות לצאנכם - ועוד תזכו להמשיך אורות מקיפין קדושין לישראל להיות להם למחסה מכל דבר רע, וזה וגדרות לצאנכם - לצאן קדשים תזכו להמשיך אורות מקיפין. והיוצא מפיכם תעשו, ע"י שתהיו בבחי' שמכל דיבור ודיבור שלכם יהא נברא מלאך, עי"ז והיוצא מפיכם תעשו, יהי' נעשה הכל. עוד והיוצא מפיכם תעשו, שתראו תמיד לגרום במעשיכם להעלות ולקשר ה"א בוא"ו, וזה והיוצא מפיכם תעשו, לשון עשיה רומז לה"א אחרונה (ז"ח יתרו לד.), תראו להעלותה עד בחינת וא"ו, וזה והיוצא מפיכם תעשו, בוא"ו דייקא.